

30 januari 2014

Warmtestation Harnaschpolder

Seminar Projectgroep BioWKK

Eneco Solar Bio & Hydro B.V.
Martin Kiep

Eneco is de eerste leverancier van stadsverwarming. Tegenwoordig wordt het warmtenet steeds vaker gevoed met groene warmte.

Stadsverwarming sinds 1923

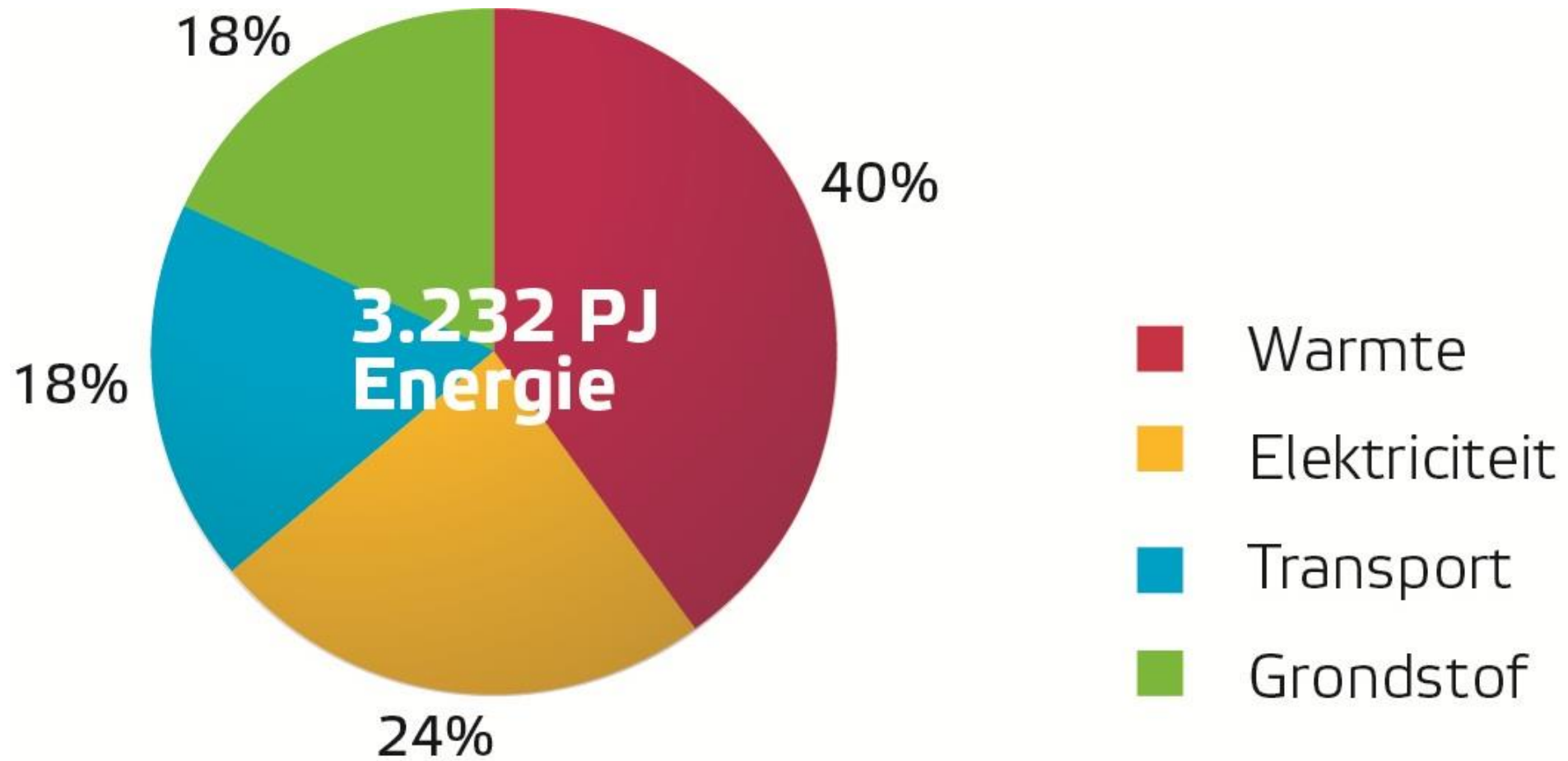

*Eneco ontwerpt,
realiseert en
exploiteert en
beheert de
installatie.*

*Ook verzorgen wij
de facturatie en
communicatie naar
eindgebruikers.*

Onze kracht: wij verzorgen de gehele keten

Warmte is cool, koude is hot want...

- Warmte is milieuvriendelijk en vermindert de CO₂- uitstoot
- Warmte biedt veel comfort en gemak
- Koude is de toekomst
- Koude biedt extra comfort in geïsoleerde woningen / gebouwen

*Ons nieuwe Eneco
hoofdkantoor heeft
energielabel A+
Duurzame
maatregelen zijn
o.a. 800
zonnepanelen,
suntrackers, WKO,
daktuinen en een
vegetatiegevel.*

Eneco World M. Meesweg, Rotterdam

• **Waarom verduurzamen warmtenet?**

• **Motivatie**

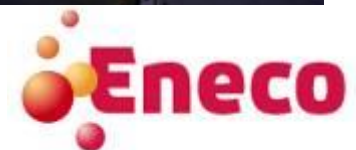

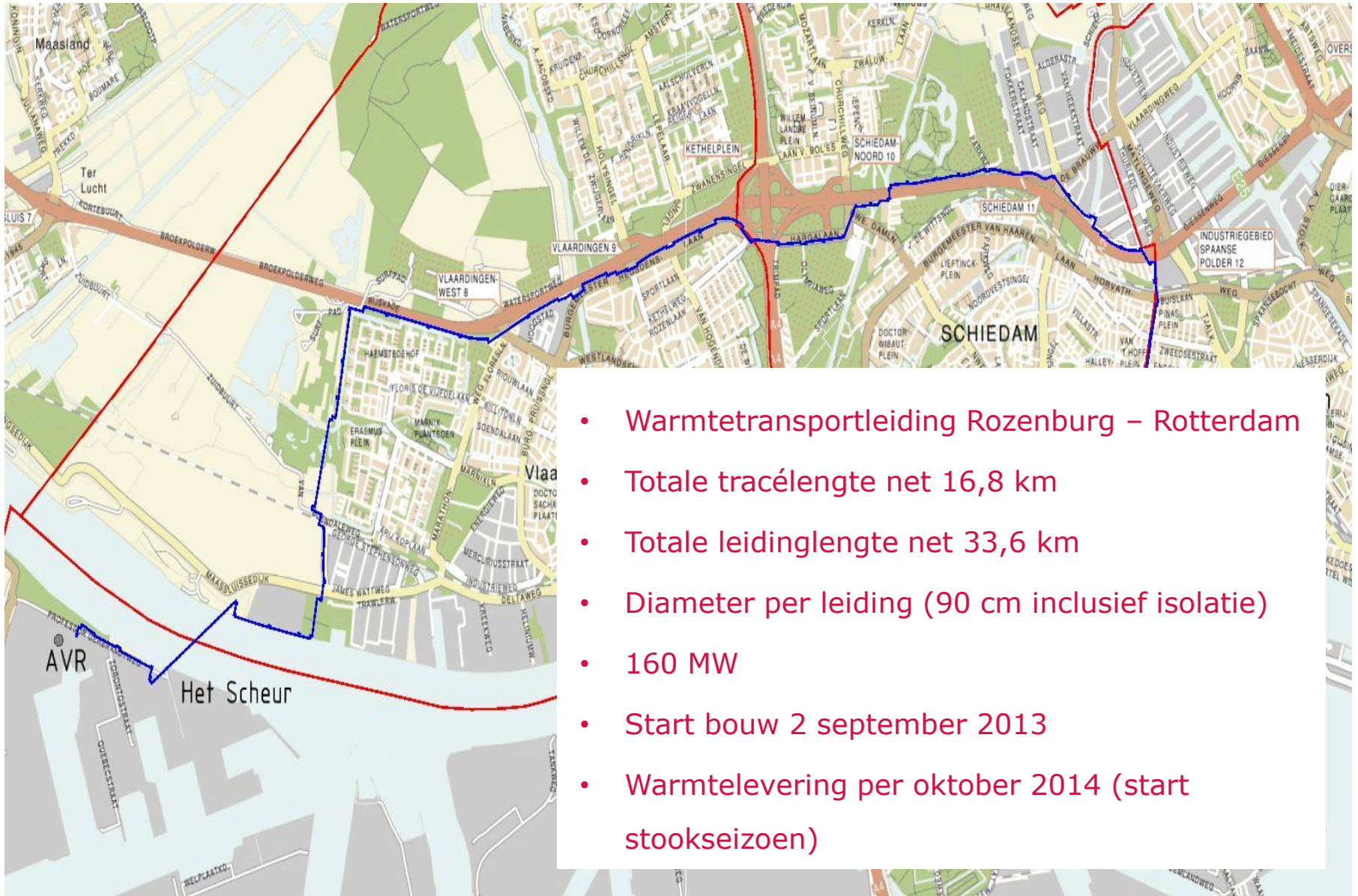
- Eneco strategie en bedrijfsvoering
- Besparingsdoelstellingen overheid
- Klantbehoefte
- Kans: regelgeving (*EMG)

* EMG = energiemaatregel gebied

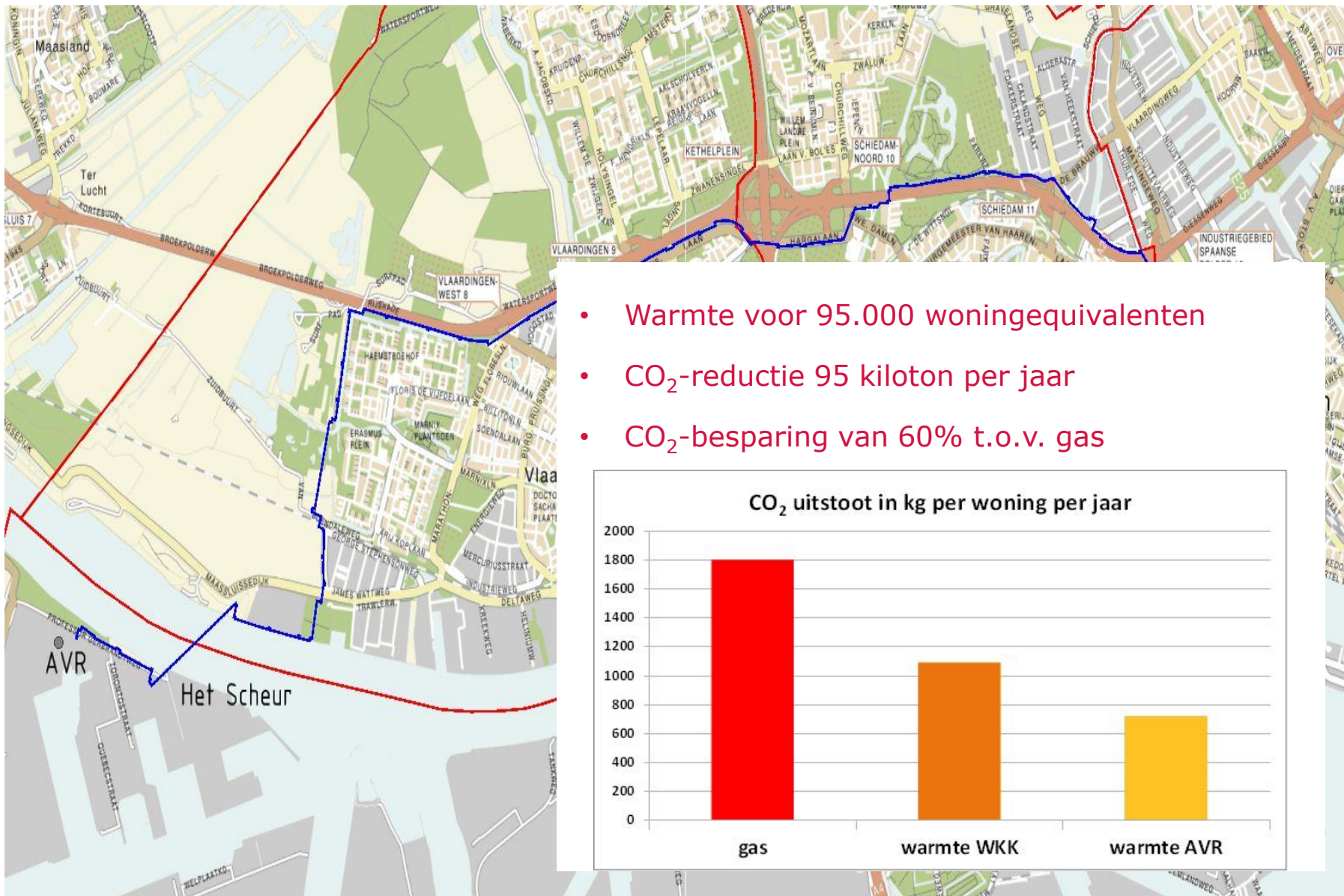

- Warmtetransportleiding Rozenburg – Rotterdam
- Totale tracélengthe net 16,8 km
- Totale leidinglengthe net 33,6 km
- Diameter per leiding (90 cm inclusief isolatie)
- 160 MW
- Start bouw 2 september 2013
- Warmtelevering per oktober 2014 (start stookseizoen)

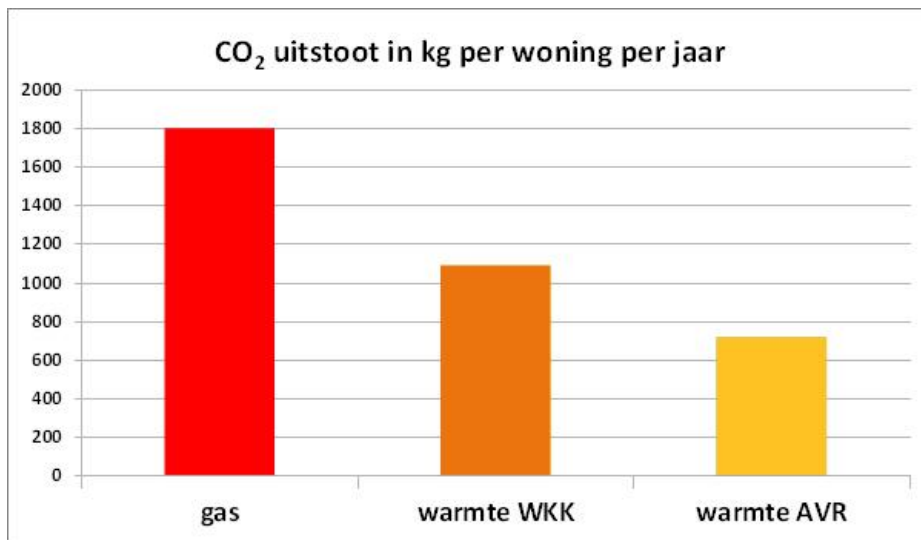
Fact & figures

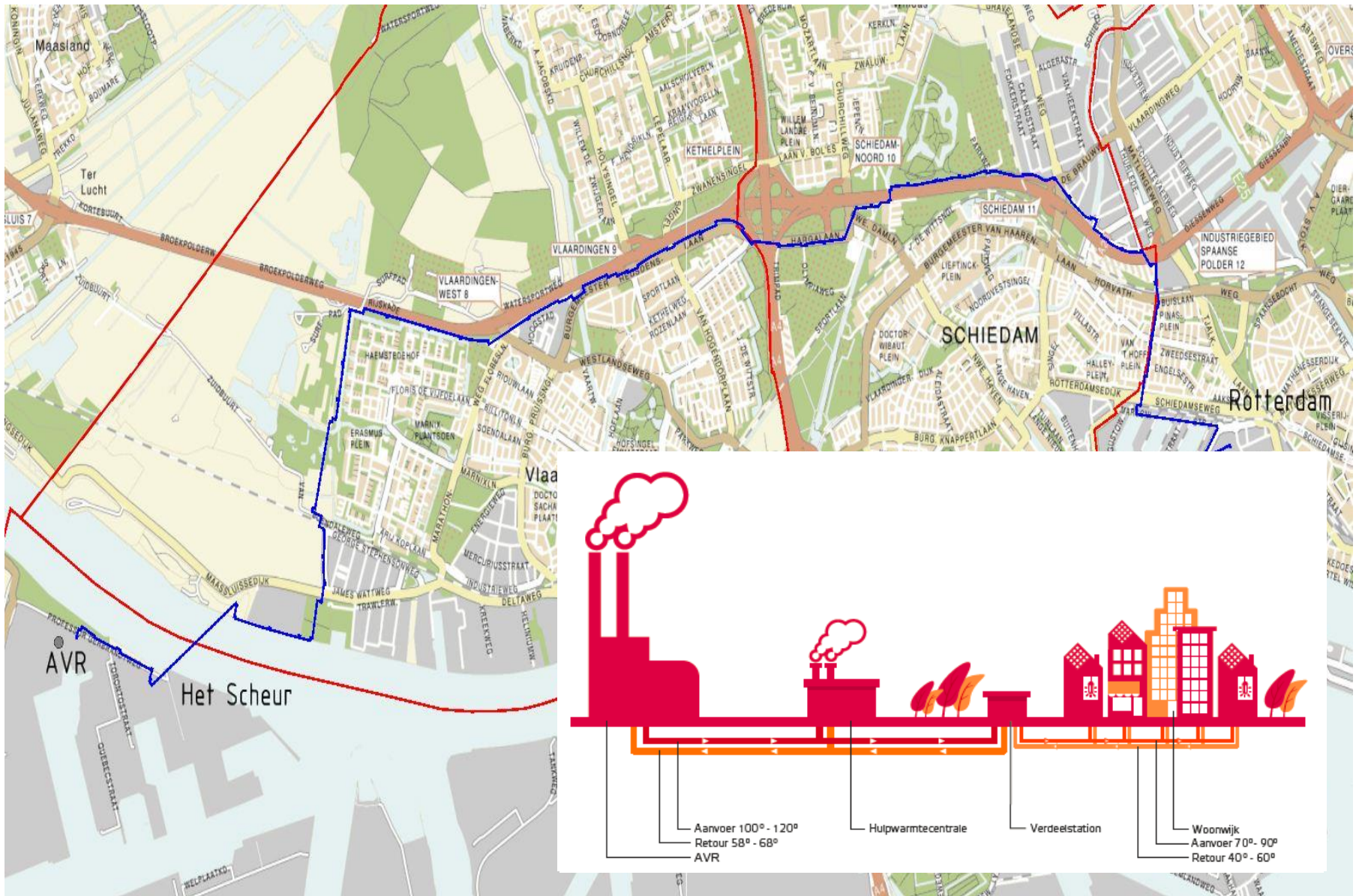

- Warmte voor 95.000 woningequivalenten
- CO₂-reductie 95 kiloton per jaar
- CO₂-besparing van 60% t.o.v. gas

CO₂-reductie

Warmte transportnet

Warmtestation Harnaschpolder

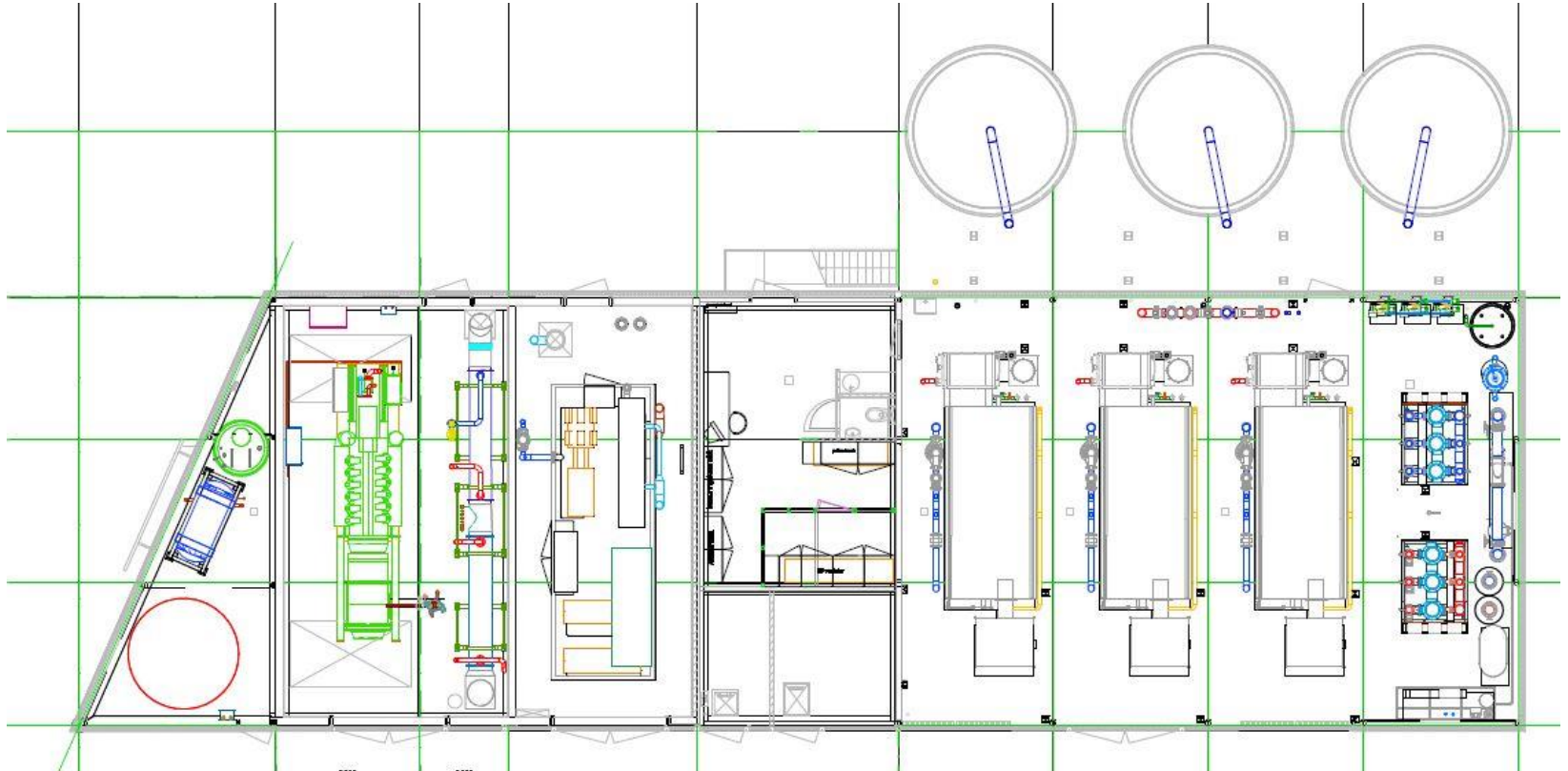
- Inleiding Warmtestation;
- Inpassing Warmtepomp;
- Illustraties Warmtestation;

Harnaspolder

- Ca 1.440 woningen;
- Ca 13.000 m² utiliteit;
- 12,5 MW_{th} warmtevraag;
- Ruimteverwarming en tapwater;
- Direct warmtenet;
- Ontwerp SV retourtemperatuur 40 °C;
- Ontwerp SV aanvoertemperatuur 70 °C;
- 1x WKK 1,8 MWe;
- 1x WP 1,2 MWth;
- 3x Ketel 4,8 MWth;
- 3x Buffertank à 120 m³.

Plattegrond Warmtestation

Inpassing Warmtepomp

- Energiebalans;
- Vergunning/regelgeving;
- Veiligheid;
- Technische randvoorwaarden;
- Lessons Learned;
- Partners realisatiefase.

Energiebalans (Warmtepomp)

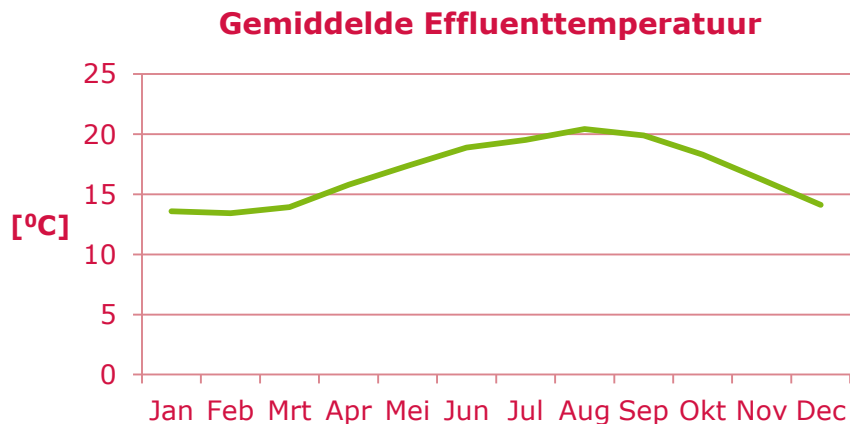

- Ontwerp COP (Coëfficiënt Of Performance) $> 3,0$;
- De warmtepomp dient 1.200 kWth te leveren;
- De warmtepomp onttrekt 800 kW aan energie uit het effluent;
- De warmtepomp gebruikt circa 160 m³/h effluent;
- De warmtepomp zal circa 400 kW elektra gebruiken.

Energiebalans (AWZI)

- Circa 10.000 m³/h Effluent beschikbaar;
- Het Effluent wordt gefilterd aangeleverd;
- Temperatuur Effluent varieert tussen de 8 °C in de winter en 22 °C in de zomer;
- De gemiddelde dag temperatuur is constant.

Vergunningen/regelgeving

- De warmtepomp van dit vermogen past probleemloos binnen het activiteitenbesluit;
- Het soort koudemiddel en de inhoud hiervan bepalen de aanvullende maatregelen;
- Met de keuze voor Ammoniak dient het installatie te voldoen aan de PGS 13;
- De installatie van Eneco heeft 200 kg NH₃, waarmee slechts een deel van de PGS 13 gevolgd hoeft te worden;

Vergunningen/regelgeving (PGS 13)

Technische voorschriften:

- Voldoende ruime opstelling;
- Gas belemmerende afwerking ruimte;
- Brandwerendheid van min. 60 minuten NEN 6069;
- Mechanische dwars ventilatie;
- Uitblaasrichting van de ventilatie naar veilige locatie;
- Minimale op twee locaties NH_3 -detectie;
- Stroomloos schakelen bij NH_3 in de ruimte > 800 ppm en noodstop;
- Alle componenten welke niet stroomloos gemaakt worden, dienen ATEX uitgevoerd te zijn;
- Noodplan opstellen en trainen met brandweer;

Veiligheid

- Toegang alleen na ammoniaktraining van Eneco;
- Op het lichaam dragen vluchtmasker verplicht bij betreden ruimte;
- Wekelijkse controleronde;
- Halfjaarlijkse controle detectiesysteem;

Veiligheid (NH₃ gevaren)

- 5 ppm Reukherkenning
- 25 ppm Kans op klachten uit de omgeving
- 50 ppm Lichte irritatie van neus, ogen en keel
- 100 ppm Prikkeling luchtwegen en oogblindvlies
- 134 ppm Flinke irritatie (traanvloed en keelirritatie)
- 500 ppm Onmiddellijke prikkeling v.d. slijmvliezen en verdieping van de ademhaling
- 2500 ppm Dodelijk door vochtonttrekking longen
- 3500 ppm Snel dodelijk na korte blootstelling

Technische randvoorwaarden

- Geluid in de ruimte en naar de omgeving;
- Afmetingen en gewicht unit;
- Keuze voor Ammoniak:
  - GWP = 0 (Global Warming Potential);
  - Hoge COP bij uitgangspunten;
- Voorkomen leegloop effluent tank;
- NH_3 mag niet in effluentsysteem van AWZI komen;

Technische randvoorwaarden (Kentallen)

- Merk samenstel : Johnson Control
- Merk compressoren : Sabroe
- Aantal compressoren : 3 (1 x LD, 2 x HD)
- Maximale druk : 45 bar
- Medium : NH₃ (ammoniak 220 kg)
- Thermisch output : 1,2 MW_{th}
- Elektrisch input : 370 kW_e
- COP : > 3
- Effluentdebiet : 160 m³/h
- Delta T Effluent : 5 °C
- Stadsverwarming input : 50 °C (max)
- Stadsverwarming output : 75 °C

Lessons learned

- Is stroomloos hetzelfde als spanningsloos (PGS)?
- Wat moet allemaal ATEX uitgevoerd zijn (PGS)?
- Effluentleiding lengte beperkt;
- Ontwerp temperatuur is bepalend voor de toekomstige performance;
- Beperking max. leveringstemperatuur;
- Materiaalkeuze effluentsysteem & kans op verstopping in effluentsysteem;
- Kopkoeling van compressoren (energieverlies);
- Grotere WP's worden op klantspecificatie gebouwd;
- Beschikbaarheid installatie onduidelijk;

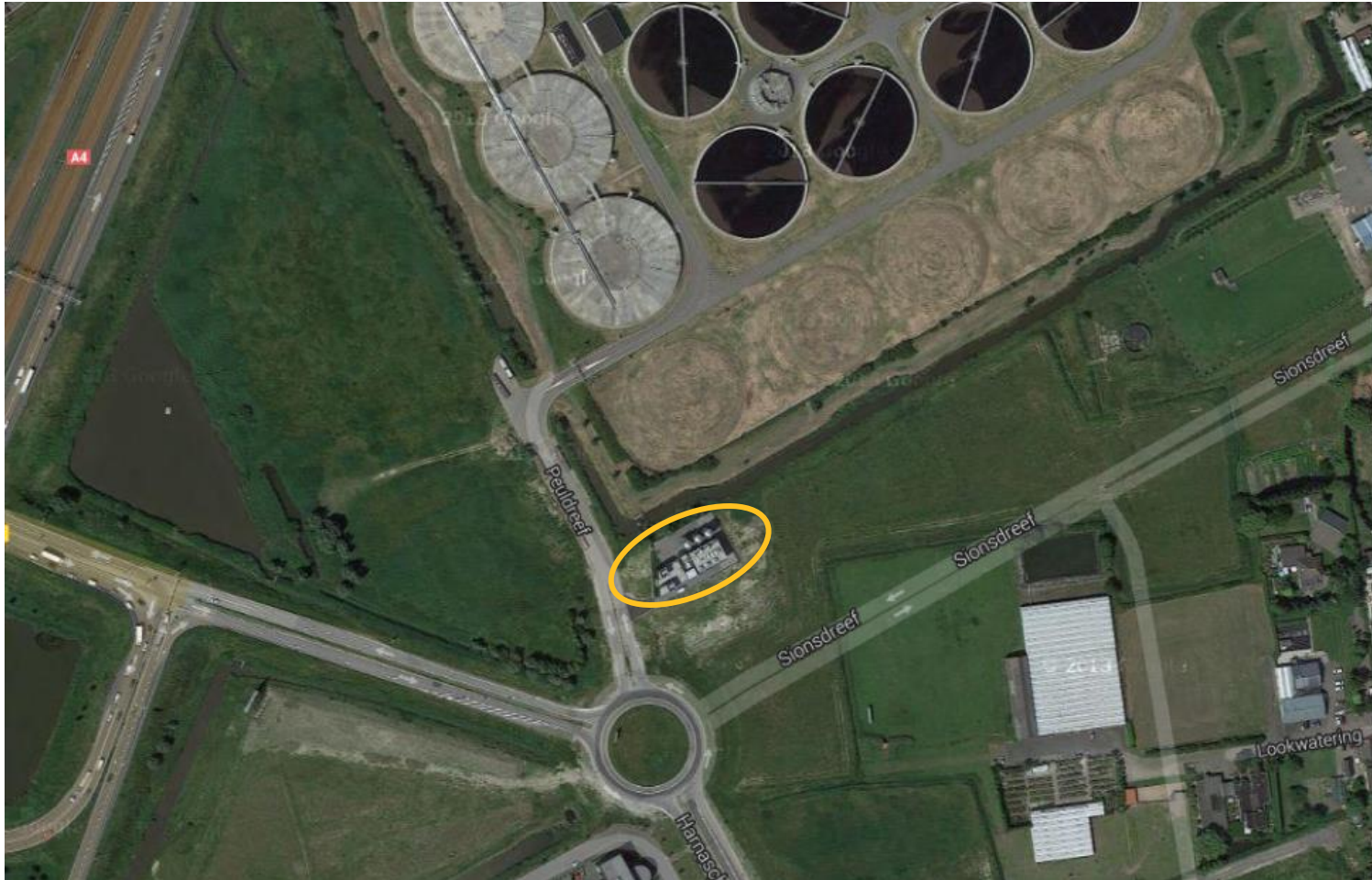
Partners realisatiefase

- De Klerk Werkendam (realisatie gebouw)
- Lekhabo groep (realisatie en onderhoud technische installatie)
- Visser en Smit Hanab (installatie Effluentleiding op het terrein van de AWZI)
- AWZI/Delfluent Services BV
- Timmer Architecten (ontwikkeling gebouw, directievoering)

Locatie Warmtestation

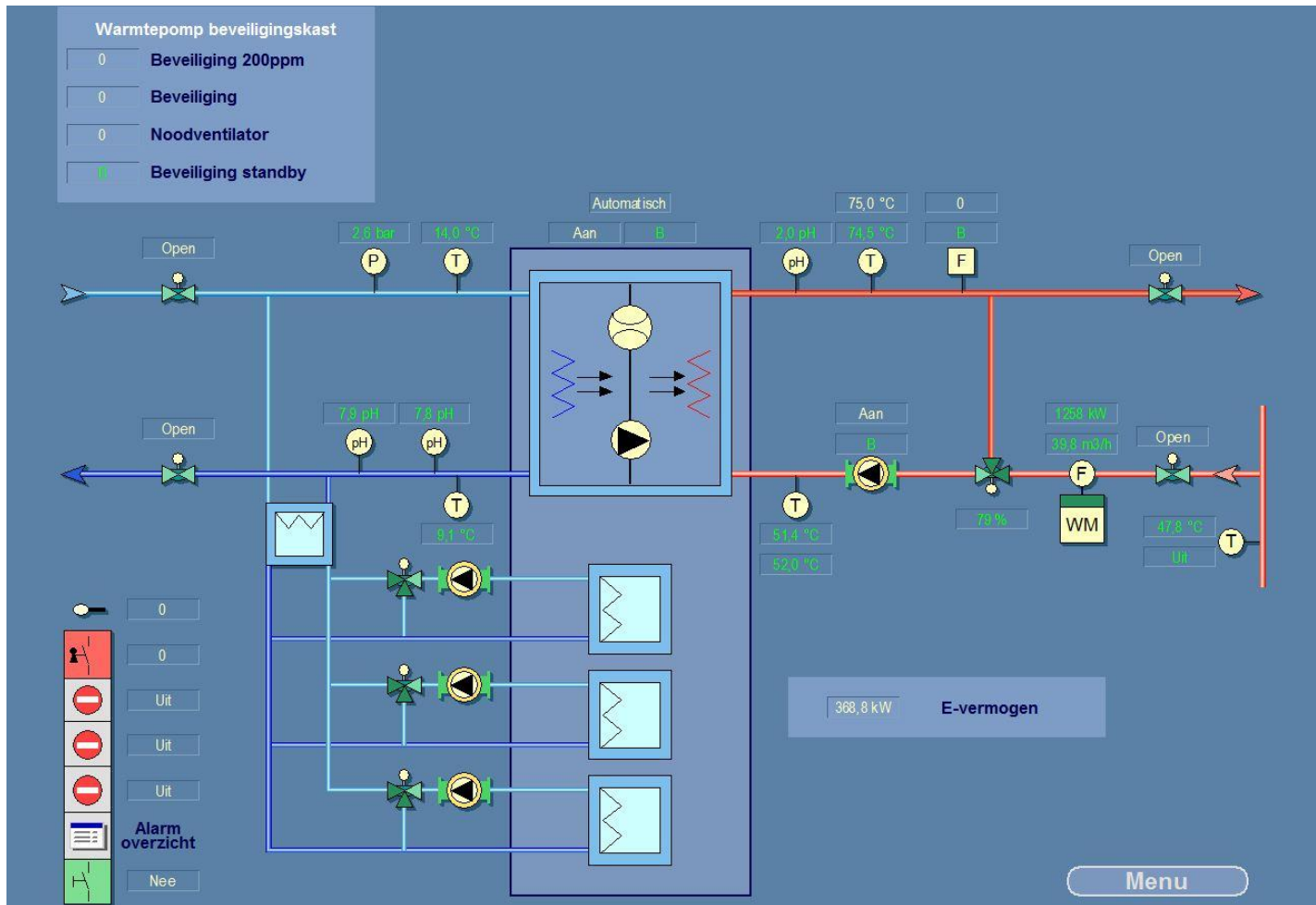

Warmtepomp

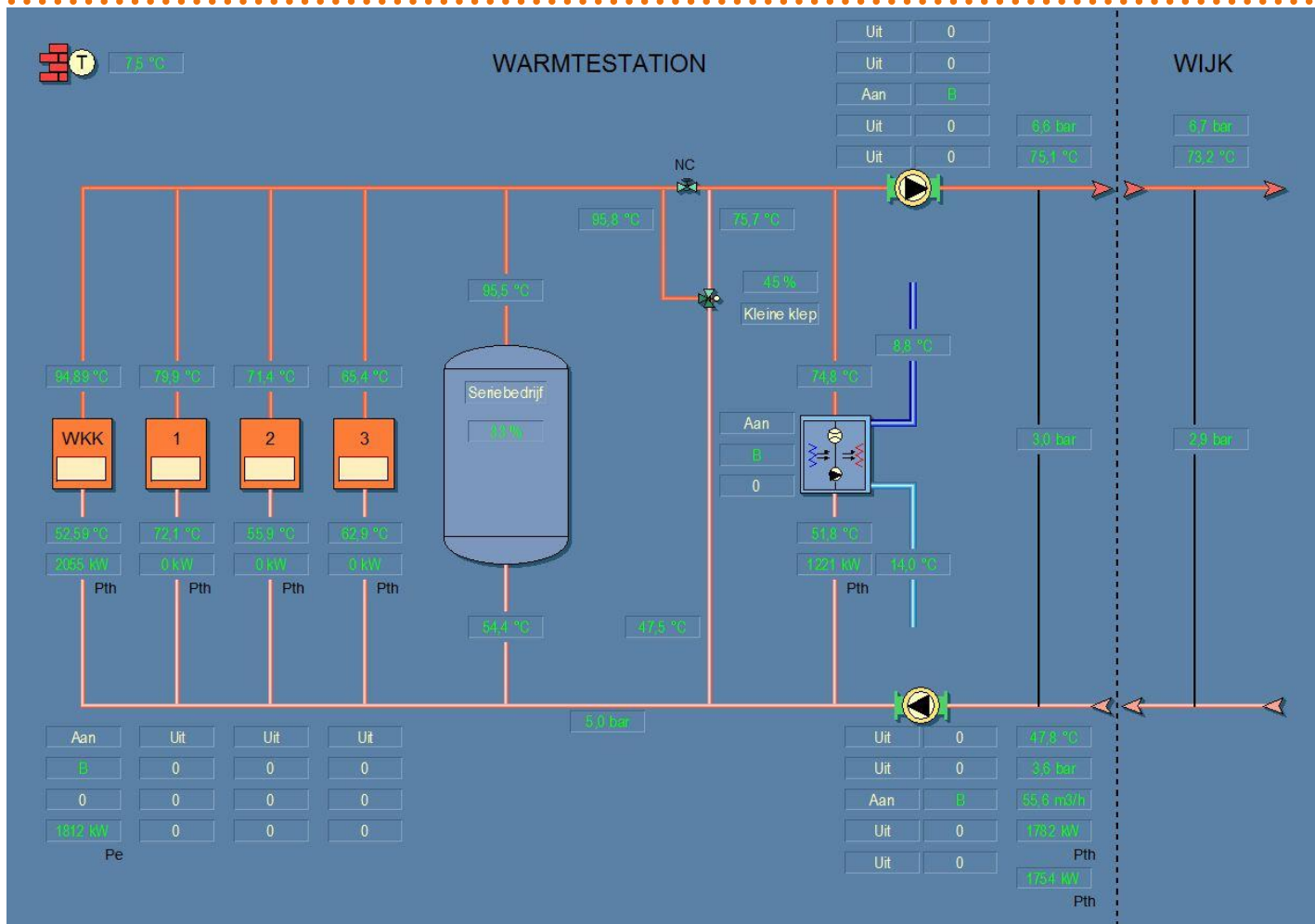

Configuratie warmtepomp

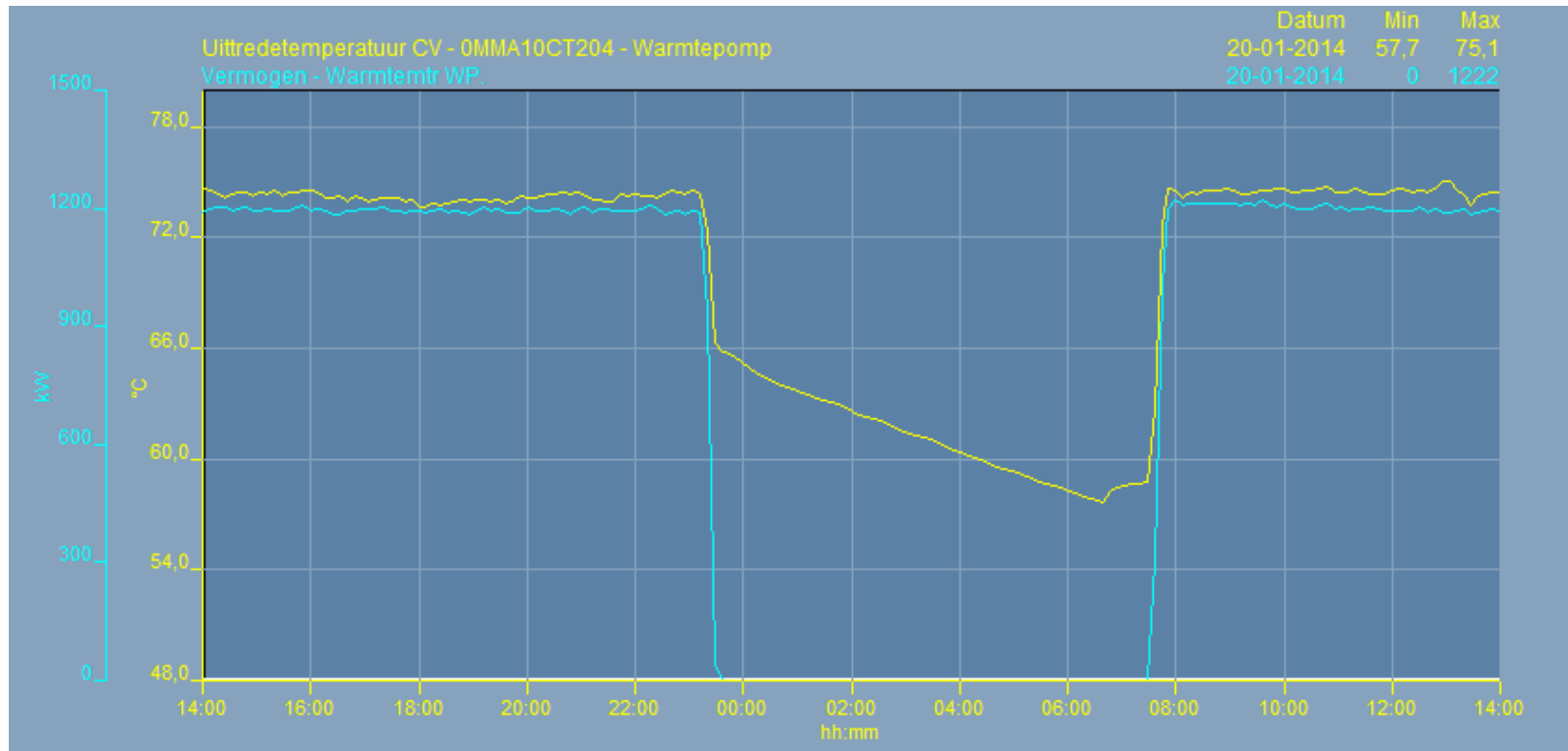

Configuratie Warmtestation

Ramp-up time

- Binnen 10-15 minuten op 75 °C

**Samen gaan we
voor duurzaam**

